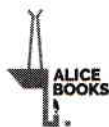

DACĂ
AM FI
TICĂLOȘI

M. L. RIO

Traducere din limba engleză
și note de Anacaona Mîndrilă-Sonetto

PROLOG

Stau pe scaun cu cătușele de la mâini legate de masă și-mi zic: „*Dacă n-aș fi ținut/ Să nu spun a-nchisorii mele taine,/ Aș da citire unui letopiseț/ Din care cel mai neînsemnat cuvânt/ Ți-ar stoarce sufletul...*”. Guardianul stă în picioare lângă ușă, cu ochii pe mine, de parcă ar aștepta să se întâmple ceva.

Intră în scenă Joseph Colborne. Acum e încărunțit, se apropie de cincizeci de ani. Mă surprinde să văd, o dată la câteva săptămâni, cât de mult a îmbătrânit – și îmbătrânește puțin câte puțin, la fiecare câteva săptămâni, de zece ani încoace. Se așază față-n față cu mine, își împreunează mâinile și spune:

— Oliver.

— Joe.

— Am auzit că audierea de eliberare condiționată s-a încheiat în favoarea ta. Felicitări!

— Ți-aș mulțumi, dacă aș crede că o spui sincer.

— Știi bine că, după mine, locul tău nu-i aici.

— Asta nu înseamnă că mă consideri nevinovat.

— Nu.

— Oftează, se uită la ceas — îl poartă de când ne știm —, de parcă l-aș plictisi.

— Și atunci, de ce ai venit? îl întreb. Din același motiv bilunar?

Spâncenele îi formează o dungă neagră, dreaptă.

— Numai tu ai spune naibii „bilunar”.

— Poți să scoți băiatul din teatru¹... sau cum s-o mai spune.

Scutură din cap, amuzat și iritat în același timp.

— Ei bine? insist.

— Ei bine, ce?

— *Spânzurătoarea le face bine oamenilor. Și cum anume? Celor care fac rău, bine le face*, îi răspund, hotărât să fiu vrednic de iritarea lui. De ce ai venit? De-acum ar fi cazul să știi că n-o să-ți spun nimic.

— De fapt, spune, de data asta cred că s-ar putea să te fac să te răzgândești.

Îmi îndrept umerii și spatele pe scaun.

— Cum?

— Demisionez din poliție. Sunt un trădător, am acceptat să fiu agent de pază la o firmă privată. E cazul să mă gândesc la educația copiilor mei.

Preț de câteva clipe, nu fac altceva decât să-l țintuiesc pur și simplu cu privirea. Întotdeauna mi-am imaginat despre Colborne că nu va părăsi biroul șerifului decât eutanasiat precum un câine bătrân și sălbatic.

— Și cum ar trebui să mă convingă informația asta? îl întreb.

— Tot ce-mi spui va fi strict neoficial.

— Și atunci, de ce te-ai mai obosi?

Oftează din nou și toate ridurile de pe chip i se adâncesc.

— Oliver, nu țin să împart pedepse, nu-mi mai pasă de asta. Cineva a stat după gratii, iar în branșa noastră avem

1. Aluzie la o expresie folosită de americani, pe structura „poți să scoți pe cineva din locul X, dar nu poți scoate locul X din acea persoană”.

LIBRIS | We know books
rareori parte de atât de multă satisfacție. Dar nu vreau să-mi atârñ uniforma în cui și să-mi irosească următorii zece ani întrebându-mă ce s-a întâmplat, de fapt, acum zece ani.

La început, tac mâlc. Îmi place ideea, dar n-am încredere în ea. Mă uit în jur, la pereții mohorâți din BCA, la camerele video mici și negre care mă cercetează din fiecare colț, la gardianul cu dinții lui de jos ieșiți în afară. Închid ochii, inspir adânc și-mi închipui prospețimea primăverii în Illinois, cum va fi să pășesc afară după ce m-am sufocat cu aer stătut de închisoare o treime din viață.

Când expir, deschid ochii, iar Colborne mă urmărește îndeaproape.

— Nu știi, îi spun. Oricum ar fi, scap de-aici. Nu vreau să risc să mă întorc. Mi se pare mai chibzuit să nu zădăresc câinii care dorm.

Degetele lui bat, neobosite, darabana pe masă.

— Spune-mi un lucru, îmi cere. Ți se întâmplă vreodată să stai lungit pe pat, în celula ta, cu ochii pironiți în tavan, întrebându-te cum ai ajuns aici, și să nu poți dormi, pentru că te gândești întruna la ziua aceea?

— În fiecare noapte, răspund, fără sarcasm. Dar uite care-i diferența, Joe: pentru tine a fost o singură zi, după care viața și-a reintrat în matcă. Pentru noi a fost o zi, plus toate zilele care i-au urmat.

Mă aplec în față, sprijinit în coate, cu capul la doar câțiva centimetri de al lui, așa încât îmi aude fiecare cuvânt când cobor tonul.

— Pesemne că te roade teribil să nu știi. Să nu știi cine, să nu știi cum, să nu știi de ce. Dar nu știi cum era *el*.

Acum are o expresie stranie, îngreșată, de parcă aș fi devenit îngrozitor de urât și de respingător, încât nici nu se poate uita la mine. Îmi spune:

— Ți-ai păstrat secretele atâta amar de timp. Pe oricare alt om, asta l-ar fi scos din minți. De ce ai făcut-o?

— Așa am vrut.

— Mai vrei și acum?

Îmi simt inima grea în piept. Secretele au greutate, precum plumbul.

Mă las pe spate. Gardianul privește impasibil, de parcă am fi doi străini care vorbesc în altă limbă, purtând o conversație de-a dreptul neînsemnată, undeva, departe. Mă gândesc la ceilalți. Cândva, demult, am fost *noi*. Am făcut mârșavii, dar au fost necesare – sau, cel puțin, așa păreau. Privind în urmă după niște ani, nu mai sunt la fel de sigur, iar acum mă întreb: aș putea să-i explic lui Colborne totul, micile întorsături și apoi acel *exodos*¹ final? Îi studiez chipul lipsit de orice expresie, ochii cenușii, acum cu un evantai de riduri, dar limpezi și luminoși, cum au fost dintotdeauna.

— Bine, spun. Îți voi istorisi o poveste. Dar trebuie să înțelegi câteva lucruri.

Colborne e neclintit.

— Te ascult.

— În primul rând, voi începe să vorbesc după ce ies de-aici, nu înainte. În al doilea rând, nu poate fi vorba de incriminarea mea sau a oricui altcuiva – fără dublă urmărire². Și, în ultimul rând, nu îmi voi cere astfel iertare.

Aștept o reacție din partea lui, un semn aprobator cu capul sau o vorbă, dar se mulțumește să clipească, uitându-se la mine, tăcut și stoic ca un sfinx.

— Ei bine, Joe? îl întreb. Te lasă conștiința să accepți?

Îmi schițează un zâmbet rece.

— Da, cred că mă lasă.

1. Termen din teatru ce denumește, în dramele grecești, scena de încheiere.
2. Principiu juridic potrivit căruia nicio persoană nu poate fi urmărită sau judecată pentru săvârșirea unei infracțiuni când față de acea persoană s-a pronunțat anterior o hotărâre definitivă cu privire la aceeași faptă, chiar și sub altă încadrare juridică.

Momentul: septembrie 1997, al patrulea și ultimul meu an la Conservatorul Clasic Dellecher. Locul: Broadwater, un orașel aproape neînsemnat din statul Illinois. Până acum, toamna a fost caldă.

Întră în scenă actorii. La acea vreme eram șapte, șapte tineri inteligenți, cu un viitor generos și strălucit în față, deși noi nu vedeam dincolo de cărțile pe care le aveam sub nas. Eram înconjurați permanent de cărți, de cuvinte și de poezie, toate pasiunile nestăpânite ale lumii, legate în piele și hârtie velină. (Dau vina în parte pe asta pentru cele întâmplate.) Biblioteca din clădirea numită Castelul era o încăpere octogonală spațioasă, cu pereții îmbrăcați în rafturi cu cărți, doldora de mobilier vechi și somptuos și cu o căldură moale, întreținută de un șemineu monumental în care focul ardea aproape constant, indiferent de temperatura de afară. Orologiul de pe polița șemineului a bătut ora douăsprezece și noi ne-am pus în mișcare ușor, unul câte unul, precum șapte statui care prindeau viață.

— *Suntem în crucea nopții*, a rostit Richard.

Ședea pe cel mai mare fotoliu de parcă ar fi fost un tron, cu picioarele-i lungi întinse, cu tălpile proptite în grilajul căminului. Trei ani în care jucase roluri de regi și cuceritori îl învățaseră să șadă astfel pe orice jilț, fie el pe scenă sau în afara ei.

— Și mâine pân' la opt ceasuri trebuie să ajungem nemuritori, a adăugat el, închizându-și zgomotos cartea.

Meredith, încolăcită precum o pisică la un capăt al canapelei (eu fiind tolănit ca un câine la capătul celălalt), l-a întrebat, jucându-se cu o șuviță din pletele-i lungi, ruginii:

— Unde pleci?

Richard: *Când ostenit în pat mi-e dat să lunec...*

Filippa: Mai scutește-ne!

Richard: Trezire matinală și tot restul.

Alexander: Zice el, de parcă l-ar preocupa.

Wren, așezată turcește pe o pernă, lângă șemineu, și surdă la ciondăneala celorlalți, a întrebat:

— V-ați ales toți bucățile? Eu nu mă pot hotărî.

Eu: Ce zici de Isabella? Isabella îți iese excelent.

Meredith: *Măsură* e comedie, tontule! Noi dăm probă pentru *Cezar*.

— Zău dacă știu de ce ne mai batem capul să dăm probă.

Alexander – prăvălit peste masă, scăldat în bezna din fundul încăperii – a întins mâna după sticla de scotch de lângă cotul său. Și-a umplut din nou paharul, a tras o dușcă zdrăvăună și s-a strâmbat la noi, ceilalți:

— Aș putea să fac toată blestemăția de distribuție chiar în momentul ăsta.

— Cum? l-am întrebat. Eu nu știu niciodată unde o să nimeresc.

— Asta, pentru că ești lăsat de fiecare dată la urmă și îți se dă ce rol s-a nimerit să rămână, a spus Richard.

— Ț-ț-ț, a făcut Meredith. În seara asta suntem Richard sau suntem Dick¹?

— Ignoră-l, Oliver, a intervenit James.

Stătea singur în colțul cel mai depărtat, refuzând să-și ridice privirea de pe caiet. Fusese de la început studentul cel mai serios din anul nostru, ceea ce explica (probabil) de ce era totodată cel mai bun actor și (negreșit) de ce nu-i purta nimeni pică din cauza asta.

— Poftim, a zis Alexander, care despăturise un ghemotoc de bancnote de zece dolari din buzunar și le număra pe masă. Aici sunt cincizeci de dolari.

— Pentru ce? a întrebat Meredith. Vrei un dans în poală?

— De ce, exersezi pentru după absolvire?

---

1. Joc de cuvinte: în engleză, ca substantiv propriu, Dick e prescurtarea numelui Richard, iar ca substantiv comun, un termen de argou cu sensul de „ticălos” (și, de asemenea, cu sensul de „penis”).

— Pupa-m-ai!
— Roagă-mă frumos.

— Cincizeci de dolari pentru ce? am întrebat, dornic să-i întrerup.

Meredith și Alexander aveau, de departe, gurile cele mai spurcate în grupul nostru de șapte și simțeau un fel de mândrie perversă întrecându-se în sudalme. Dacă-i lăsam, ar fi ținut-o așa toată noaptea. Alexander a ciocănit cu un deget lung teancul de bancnote de zece:

— Pun pariu pe cincizeci de dolari că pot să anunț distribuția în momentul ăsta, fără să greșesc.

Cinci dintre noi am schimbat priviri curioase; Wren continua să se uite încruntată în șemineu.

— În regulă, să auzim, a spus Filippa cu un mic oftat slab, de parcă ar fi învins-o curiozitatea.

Alexander și-a dat pe spate buclele negre, indiscipline, care-i încadrau fața și a început:

— Păi, Richard va fi Cezar, evident.

— Pentru că ne dorim cu toții, în taină, să-l omorâm? a întrebat James.

Richard a ridicat o sprânceană brună:

— *Et tu, Brute?*

— *Sic semper tyrannis*, a zis James, trecându-și vârful pixului ca pe un pumnal de-a curmezișul gâtului.

Mereu soarta tiranilor. Alexander a făcut un semn cu mâna de la unul la celălalt.

— Întocmai, a spus el. James va fi Brutus, pentru că el e de fiecare dată personajul pozitiv, iar eu voi fi Cassius, pentru că sunt mereu personajul negativ. Richard și Wren nu pot fi căsătoriți, ar fi scârbos, așa că ea va fi Portia, Meredith va fi Calpurnia, iar tu, Pip, o să ajungi iar travestită.

Filippa, mai greu de distribuit într-un rol decât Meredith (femeia fatală) sau Wren (ingenua), se vedea silită să se îmbrace bărbătește ori de câte ori rămâneam fără roluri feminine bune – situație deseori întâlnită în teatrul shakespearian.

— Omorâți-mă! a replicat ea.

— Stai un pic, am intervenit, confirmând practic ipoteza lui Richard că sunt un rest perpetuu în procesul de casting. Mie ce-mi rămâne?

Alexander m-a studiat cu ochii mijiiți, trecându-și limba peste dinți.

— Probabil Octavius, a decis el. Nu ți-l vor da pe Antoniu – fără supărare, dar nu ești destul de *ostentativ*. Antoniu va fi individul acela insuportabil din anul trei, cum îl cheamă?

Filippa: Richard al Doilea?

Richard: Foarte amuzant. Nu, Colin Hyland.

— Fantastic, am zis.

Mi-am coborât privirea pe textul lui *Pericle* pe care-mi plimbam ochii, parcă a suta oară. Înzestrat cu doar jumătate din talentul celorlalți, păream condamnat să joc mereu roluri secundare în povestea altcuiva. Mă întrebasesem de mult prea multe ori dacă arta imită viața sau invers.

Alexander: Cincizeci de verzișori pe distribuția asta, exact așa. Amatori?

Meredith: Nu.

Alexander: De ce nu?

Filippa: Pentru că fix așa va fi.

Chicotind, Richard s-a ridicat anevoie din fotoliu:

— Nu putem decât să sperăm.

A pornit spre ușă și, pe drum, s-a aplecat spre James ca să-l ciupească de obraz.

— *Prinț nobil, noapte bună...*

James l-a plesnit pe Richard peste mână cu caietul, după care a dispărut din nou, cu emfază, în spatele paginilor lui. Râzând, ca un ecou al lui Richard, Meredith a comentat:

— *Te aprinzi cât ai bate din palme, ca orice june italian!*

— *Blestem! Pe neamurile voastre*, a bombănit James.

Meredith s-a întins – cu un mic geamăt sugestiv – și, proptindu-se în mâini, s-a ridicat de pe canapea.

— Vii la culcare? a întrebat-o Richard.

— Da. Alexander a făcut să pară în zadar toată munca asta.

Și-a lăsat cărțile împrăștiate pe măsuța joasă din fața focului, lângă paharul gol de vin, cu o semilună de ruj stăruind pe buza lui.

— Noapte bună, s-a adresat ea încăperii. Doamne-ajută.

Au dispărut împreună pe coridor. Mi-am frecat ochii, care începeau să mă usture din cauza efortului de a citi ore în șir. Wren și-a azvârlit cartea peste cap, în spate, făcându-mă să tresar când a aterizat pe canapea, lângă mine.

Wren: Ducă-se naibii!

Alexander: Așa te vreau!

Wren: O să fiu Isabella și gata.

Filippa: Du-te la culcare și gata.

Wren s-a ridicat în picioare încet, clipind ca să-și alunge din ochi vestigiile luminii focului.

— Probabil că o să recit replici în pat toată noaptea, în loc să dorm.

— Vrei să vii afară, la fumat? a întrebat-o Alexander, care-și terminase whiskyul (iarăși) și rula un cui pe masă. Poate te ajută să te relaxezi.

— Nu, mersi, a răspuns ea, alunecând pe coridor. Noapte bună.

— Cum vrei.

Alexander și-a împins scaunul în spate, cu cuiul în colțul gurii:

— Oliver?

— Dacă te ajut să-l fumezi, mâine o să mă trezesc fără voce.

— Pip?

Filippa și-a ridicat ochelarii, proptindu-i în plețe, și a tușit ușor, ca să-și testeze gâtul.

— Doamne, ce influență proastă ești! Bine, fie.

El a încuviințat din cap, deja ieșit pe jumătate din încăperea, cu mâinile îngropate în adâncul buzunarelor. I-am privit cum pleacă, un pic invidios, apoi m-am prăvălit iar pe canapea, sprijinit de brațul ei. M-am chinuit să mă concentrez la textul meu, adnotat atât de agresiv, încât abia dacă mai era lizibil.

PERICLE: *Plec, Antioch! Înțelepciunea spune*

Că fugă pe-orice cale de lumină

Acel ce n-a roșit de neagra-i vină.

Știu, un păcat aduce altu-n drum:

Desfrâul, crima, flacără-s și fum!

Am rostit cu glas scăzut ultimele două versuri. Le știam pe dinafară, le știam de luni bune, dar teama că-n plină probă voi uita un cuvânt sau o expresie mă rodea oricum. M-am uitat la James, în capătul celălalt al încăperii, și l-am întrebat:

— Te întrebă vreodată dacă Shakespeare știa discursurile astea măcar pe jumătate cum le știm noi?

Retrăgându-se din versul pe care-l citea, a ridicat privirea și a spus:

— Fără încetare.

Am zâmbit, simțindu-mă perfect îndreptățit.

— Ei bine, eu unul capitulez. La drept vorbind, mă chinui degeaba.

S-a uitat la ceas.

— Da, cred că și eu, la fel.

M-am ridicat anevoie de pe canapea și l-am urmat pe James pe scara în spirală ce ducea la dormitorul pe care-l împărțeam – aflat exact deasupra bibliotecii, cea mai de sus din cele trei încăperi situate în interiorul unei mici coloane de piatră numite în mod obișnuit Turnul. Pe vremuri fusese folosită doar ca pod, dar pânzele de păianjen și harababura fuseseră înlăturate la sfârșitul anilor '70, ca să facă loc pentru mai mulți studenți. Douăzeci de ani mai târziu, camera ne adăpostea pe